

ПЕРСПЕКТИВА ФОРМУВАННЯ РЕСУРСІВ ПОСІВНОГО МАТЕРІАЛУ ВИКИ ЯРОЇ В УКРАЇНІ

Для розв'язання проблеми сталого виробництва продукції тваринництва вирішального значення набувають корми із високобілкових культур. Завдяки різноманітності використання вики яра займає особливе місце серед зернобобових та кормових культур. Зелена маса вики ярої характеризується добрими технологічними показниками, вона придатна для заготівлі сіна, сінажу, силосу. Внаслідок раннього звільнення поля при сівбі на зелений корм, вона може ефективно використовуватись в системі зеленого конвеєра та успішно розміщуватися в полі зайнятого пару. Вики яра є добрим ущільнюючим компонентом при вирощуванні на зелений корм інших кормових культур. В зерні вики ярої міститься 28-30% сирого протеїну, незначна кількість клітковини та золи. Амінокислотний склад білку характеризується високим вмістом треоніну, валіну, лейцину і фенілаланіну. Такі якісні показники свідчать про високу кормову цінність зерна вики ярої.

До Державного Реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні на 2012 рік, були занесені 22 сорти вики ярої, 9 з яких належать Вінницькій державній сільськогосподарській дослідній станції Інституту кормів та сільського господарства Поділля НААН, 8 сортів були виведені на Білоцерківській державній дослідно-селекційній станції Інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків в тому числі у 2011 році було зареєстровано сорти Єлізавета і Цвітана. Завдяки генетичній збалансованості біологічних процесів життєдіяльності рослин, сорти вики ярої відрізняються стійкістю до несприятливих факторів зовнішнього середовища та високою кормовою продуктивністю.

В Україні за останні п'ять років із 400-550 тис га посівних площ зернобобових культур, вики та викові суміші на зерно складали лише 20-40 тис. га. Через певну кон'юнктуру ринку, особливості ведення сільськогосподарського виробництва і труднощами при збиранні врожаю на насіння, сільськогосподарські підприємства України мало уваги приділяють виці ярій. Так, у 2011 році, за статистичними даними, посіви вики та викових сумішей на зерно займали лише 22,4 тис. га.

В умовах інтенсифікації кормовиробництва вики яра має зайняти одне із провідних місць у структурі зернофуражних та кормових культур. У зв'язку з цим в Інституті кормів та сільського господарства на протязі 2006-2008 рр. було проведено дослідження, метою яких передбачалось виявити залежності формування врожаю зерна вики ярої від норм мінеральних добрив та позакоренових підживлень в умовах правобережного Лісостепу України. Дослідженнями передбачалось вивчення дії та взаємодії трьох факторів: А - сорт; В – інокуляція; С – норми мінеральних добрив. Співвідношення цих факторів 2х2х6. Повторність в досліді – чотириразова. Розміщення варіантів – систематичне в два яруси.

Аналіз закономірностей формування елементів продуктивності вики ярої показує, що їх величина варіює залежно від рівня забезпеченості поживними елементами протягом онтогенезу рослин вики ярої. В умовах правобережного Лісостепу України застосування повної норми мінеральних добрив ($N_{30}P_{60}K_{60}$), передпосівної інокуляція насіння та дворазового позакоренового підживлення Кристалом особливим (4 кг/га) у фази гілкування і бутонізації сприяє підвищенню індивідуальної продуктивності рослин та поліпшенню елементів структури урожаю, зокрема, кількість гілок на рослинах вики ярої зростає до $3,1 \pm 0,2$ – $3,3 \pm 0,2$ штук на рослину, кількість бобів – $8,4 \pm 0,6$ – $9,0 \pm 0,8$ штук на рослину та $5,3 \pm 0,6$ – $5,4 \pm 0,5$ насінин у бобі, що забезпечує урожайність насіння вики ярої у сорту Віаріка на рівні $3,38 \pm 0,34$, у сорту Білоцерківська 7 – $3,32 \pm 0,25$ т/га.

Таким чином, в умовах правобережного Лісостепу України на сірих опідзолених ґрунтах для отримання врожайності насіння вики ярої на рівні 3,5 т/га є доцільним на фоні інокуляції насіння вносити повну норму мінеральних добрив ($N_{30}P_{60}K_{60}$) та застосувати позакореневі підживлень у фазу гілкування та бутонізації культури.

УДК 635.132:631.527

Харицький М.В., Позняк О.В.

Дослідна станція «Маяк» Інституту овочівництва і баштанництва НААН

ГЕТЕРОЗИСНА СЕЛЕКЦІЯ МОРКВИ ПОСІВНОЇ У СУЧАСНИХ УМОВАХ: МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ПРИСКОРЕННЯ СЕЛЕКЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ

Основним завданням селекції моркви посівної є створення конкурентоспроможних сортів і гібридів, що вирізняються комплексом господарсько-цінних ознак. Одержання вітчизняних форм, які відповідають зазначеним вимогам, можливе завдяки застосуванню нових та підвищенні ефективності існуючих методів оцінки, виділення і створення вихідних ліній та гібридів. Метою роботи є відпрацювання методичних підходів по практичному створенню батьківських ліній моркви посівної (стерильних, фертильних і закріплювачів стерильності) для умов північного Лісостепу і Полісся України.

Наукова робота виконана в 2006-2010 рр. на Дослідній станції «Маяк» ІОБ НААН згідно тематики наукових досліджень Інституту овочівництва і баштанництва НААН за темою 16.01/005 «Розробити прискорений метод створення вихідного матеріалу моркви та створити ранньостиглий конкурентоспроможний гібрид F_1 з відпрацьованою системою насінництва». Вихідним